

Era Val, marc des prumères Jornades Universitàries Occitanocatalanes

UAB
GEDOC
DIPÒSIT
E-Símal

Un des actes destacats deth calendari a estat era signatura deth convèni de colaboracion entre er IEC e er IEO

III Aguesta setmana s'an hèt en Naut Aran es prumères Jornades Universitàries Occitanocatalanes laguens deth marc dera Uni-

versitat d'Estiu. Aguestes Jornades an estat organisesas pera Universitat de Lhèida, eth Conselh Generau d'Aran e er Ajuntament deth Naut

Aran.

En acte d'inauguracion, que se hec eth deluns, se signèc un convèni de colaboracion entre er Institut d'Es-

tudis Catalans e er Institut d'Estudis Occitans.

Es prumères Jornades Universitàries Occitanocatalanes acabèren ager diuendres.

Es Corbilhuèrs trabalhen tara recuperacion d'instruments tradicionaus

IV Eth grop de dances es Corbilhuèrs de Les trabalhe des de hè quauque temps ena recuperacion d'instruments tradicionaus de musica que se tocaven abantes ena Val d'Aran.

Eth prumèr des aparelhs que ja s'an recuperat a estat era flaüta de tres traucs. Un aute en qué tanben an trabalhàt ei er acordeon diatonic, que ja se hè a servir coma instrument d'acompanhament enes dances que hè aguest grop.

Ara ei en projècte era recuperacion d'uns auti instruments coma ei er aboès.

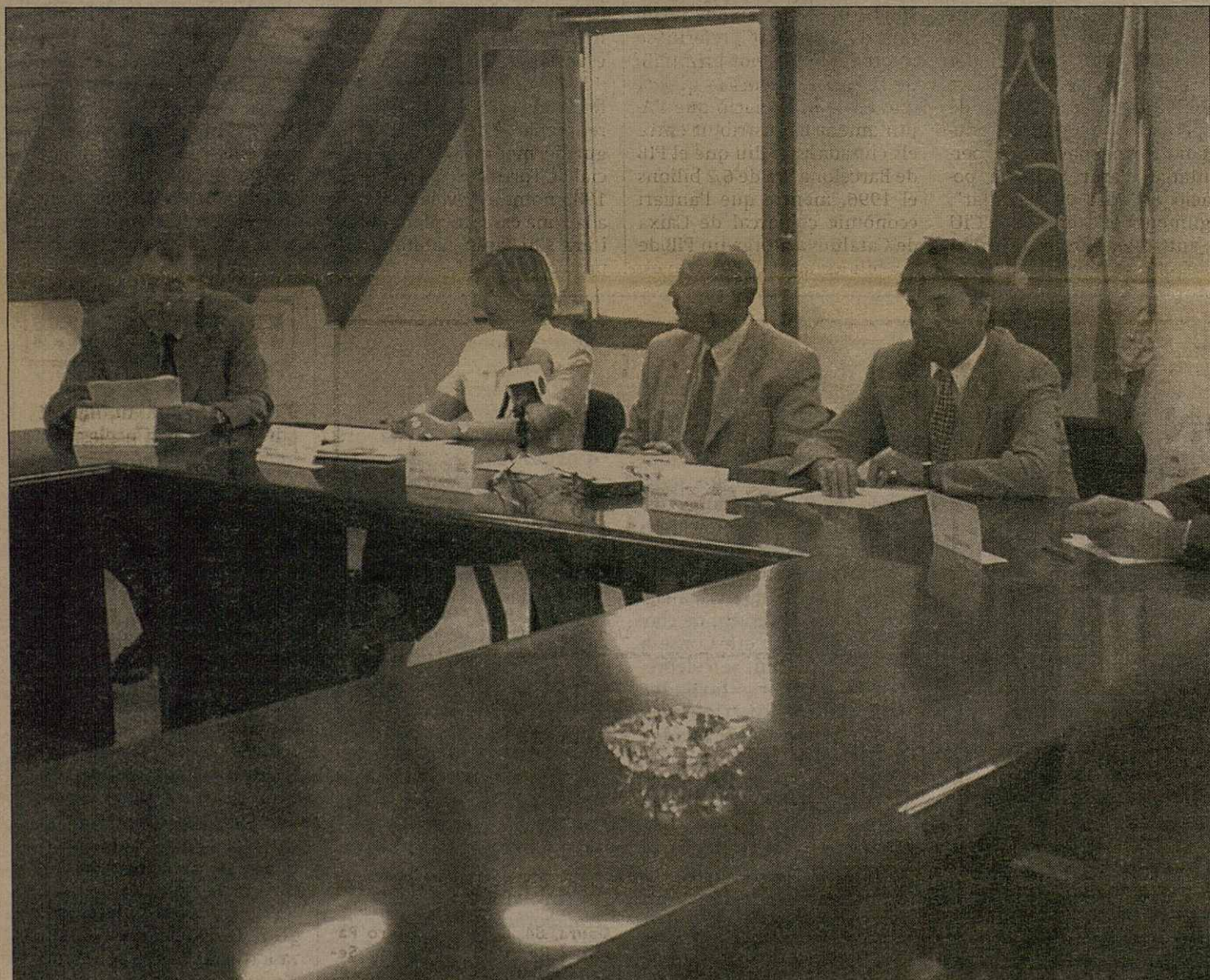
MIRALHEM-MOS

VIII Encara que parlem sonque de trenta ans entà darrèr, es nauès tecnologies e materiaus hèn que sigue lèu impossible trobar punts de referència damb era actualitat.

Era evolucion ei inevitabla, en tot èster bona tàs uns, e dilhèu non tan bona tàs auti.

Tanben es pompièrs an evolucionat e ara podem parlar de dues etapas pleament diferenciadas. Dera prumèra, des inicis dera "1ra. Compania de Bomberos Voluntarios del Valle de Aran", ei de çò que tracte er article.

Ua idia neishuda per miei d'un corròp de gent enes ans seishanta; un projècte dificil d'arténher sustot s'avaloram es inexistents mies, tant tecnicos coma economics, de qué dispausauen.

SILVIA PUERTOLAS

Era inauguracion se hec eth deluns en Ajuntament deth Naut Aran

**refugi
Rosta**

GÎTE - FONDA

Plaça Major, 1 - 25598 Salardu
Tel. 973 64 53 08 - Fax 973 64 58 14
VAL D'ARAN

Edifici s. XVIII. Hosteria tradicional. Caràcter Personal. Cuina casolana. Preus econòmics. Cambres bany per planta. Delicatesen Bar p.b.

FOFOCOLOR-SALARDU-Tel. 973 64 53 08

**Mixtus® dera Val:
EL RECORD MÉS
ENTRANYABLE**

Es Pèires®, el suport ideal per als teus Mixtus Glimmerings®

ERA ENTREVISTA

Dr. Jaume Porta
RECTOR DERA UNIVERSITAT DE LHÈIDA

“Er estudiant aranés merite un respècte e reconeishement pera sua lengua”

SILVIA PUÉRTOLAS
VIELHA

Silvia Puértolas. Mos explique que ne pense deth Convèni de colaboracion signat eth 3 de deseme damb eth Conselh Generau que garantís ua major preséncia der aranés ena Universitat e ar envèrs.

Jaume Porta. Creigui que mòstre qu'era Universitat de Lhèida pren consciéncia dera realitat dera cultura aranesa e hè un pas entà dauant, en tot seguir es directrius mercades per Estatut d'Autonomia de Catalonha, en çò que tòque ath sòn estudi, coneishement e difusion. Ei evident qu'er impuls dera lengua ei un des objectius primordials deth convèni, mès n'i a d'auti que serviràn entà recuperar e ahortir es junhents entre eth mon occitan e eth catalan. Per un aute costat, er estudiant aranés, present ena nòsta Universitat, merite que li sigue reconeishuda e respectada era sua lengua, que, non desbrembe-m'ac, ei lengua oficial d'ua part deth territòri catalan.

S.P. Quin ei er us der aranés ena Universitat. Cree qu'ei sufisent?

J.P. Sense dubte, calerà hèr un esfòrc important tà qu'er aranés age er us que merite. De moment cau remercar es projectes que, en aguest sentit, se desvolopen des deth Departament de Filologia Catalana dera nòsta Universitat.

S.P. En quina linha se poderien desvolopar es colaboracions entre eth Conselh e era Universitat?

J.P. De moment s'an metut es fonaments, e creigui que d'ua manèra solida. Era organizacion de seminaris, jornades de debat, eth trabalh conjunt damb es diferents professors e professors vinculats pera sua recèrca ar encastre occitan, son, entre plan d'autes accions, desparières possibilitats de colaboracion, per un aute canton, contemplades en annèxe deth Convèni.

S.P. Quina avaloracion harie dera organizacion des Jornades Universitàries qu'an arribat per prumèr viatge ena Val?

J.P. Francament positiua. Es jornades an agut ua responsa plan bona. Efectivament, an hèt possible er apropament dera Universitat ara Val e era relacion entre professors e alumnes occitans e catalans. Non cau dèder qu'era Val d'Aran ei eth nèxe que mos amasse damb eth conjunt deth mon occitan e açò ac a demostrat era participacion de personas procedentes der airau francès. Enguan, era lengua e era literatura an estat es encastres de reflexion comuna.

S.P. Coma veirie qu'era Universitat de Lhèida siguesse eth puntau des relacions occitanocatalanes?

J.P. Cèrtament, era Val d'Aran forme part de çò que poderiem nomenar territòri naturau d'estienuda dera Universitat de Lhèida. Istoricament, es junhs entre Occitània e Catalonha an agut ena ciutat de Lhèida e eth sòn territòri eth punt de confluéncia mès important. Aué, era Universitat a de recuperar aguest caractèr centrau des relacions, e, de hèt, ei ena mièlhòr disposicion entà hèc pr'amor qu'es

Pirenèus, era cadia que mos amasse damb Occitània, centren bona part des esfòrci dera recèrca entre es nòsti investigadors e investigadores. Justament, eth foment des relacions occitanocatalanes a estat un des objectius dera commemoracion deth 700 Aniversari dera nòsta universitat. En octobre de 1997, e prèviament ara signatura deth Convèni de cooperacion damb eth Conselh Generau d'Aran, se celebrèren es Prumères Jornades d'Estudi e Debat "Occitània e Catalonha", jornades qu'abordèren es influéncias mútues des dera lingüística e era produccion literària, era istòria e era etnologia. Atau com se manifestèc, es jornades ja pretenien èster er acte de fondacion d'un espaci de recèrca e debat qu'afavorís eth trabalh e es escambis entre es universitats d'andús costats.

S.P. Existís era voluntat per part dera Universitat de Lhèida de tornar a hèr tar an que ven corsí d'Estiu en Aran?

J.P. Òc, pr'amor qu'em convençudi qu'era tematica ei pro àmplia e i a consciéncia

e ganes d'amiar entà dauant eth projecte.

S.P. Quini serien es requisits que demanarien?

J.P. Es abituaus ara ora d'organisar es diferents corsis: un minim d'alumnes, preséncia de professors de diferents procedéncias entà ahortir es junhents interuniversitaris, interdisciplinarietat, eca.

S.P. Se poderie ampliar a mès de dus corsis era auferita?

J.P. De moment creigui que son suficients, tant pera infraestructura dera Universitat d'Estiu coma pera pròpia demanda, mès evidentament, se se podesse superar aguesta quantitat seriem plan satisfets.

S.P. Què en pense dera signatura deth Convèni de colaboracion entre er Institut d'Estudis Catalans e er Institut d'Estudis Occitans.

J.P. En principi è de dèder que me semble plan important qu'en marc des corsis d'estiu s'age podut signar aguest convèni. Per ua auta part, qu'er Institut d'Estudis Catalans prengue aguesta iniciatiua vò dèder molt a favor dera integracion e

PERFIL

Jaume Porta Casanel·las, neishet en Barcelona en an 1944. Aucupe eth cargue de Rector dera Universitat de Lhèida des der an 1993. Ei Doctor Enginhèr Agronòm pera Escòla Tecnica Superior de Madrid (ETSIA). Tanben a format part de diuèrses societats scientificas.

Era sua aficion ara escritura l'a portat a publicar trabalhs coma eth darrèr: "Sinedares. Manual para la descripcion codificada de suelos en el campo".

A mès ei tanben membre numerari der Institut d'Estudis Catalans des der an 1997.

foment dera cultura aranesa en conjunt de Catalonha.

S.P. Des dera Universitat de Lhèida existís era voluntat de crear bèques d'investigacion, publicacions, libres de recèrca..., vinculats tostemp ar aranés?

J.P. De moment s'analisen es diferents possibilitats contemplades en annèxe deth Convèni de cooperacion signat eth 3 de deseme de 1997. Aquiu s'especifica entre es airaus generaus de cooperacion, era preséncia dera lengua dera Val d'Aran enes publicacions pròpies dera UdL e era dubertura d'ua linha de recèrca sus era lengua e era cultura occitanes e araneses, entre d'autes.

S.P. De cara a pròplèu dates i poderie auer actes academics determinats en aguest sentit?

J.P. Creigui que calerie balhar contunhitat as Jornades d'Estudi e Debat d'octobre de 1997, de manèra que s'anèssen enfocant toti es tèmes relacionadi damb es junhents entre Occitània e Catalonha. Eth futur hons de documentacion e centre d'estudis sus era lengua e era cultura occitanes aurie atau ua plataforma d'impuls tàs sues activitats, e elements constants de renauida.

JAUME VILALTA
President
CRISTINA COLL HUIX
Directora general

VICENT SANCHIS
Director
LLUÍS MARTÍNEZ
Subdirector
Redacció:
SILVIA PUÉRTOLAS

Marketing i Comunicació
CANDI CASADEMONT
Producció tècnica:
JORDI PELÁEZ
Publicitat:
ALBERT BORRÁS
JORDI RIBAS

Centraleta
Publicitat
Subscriptors
Distribució
Tel.: 93-316 39 00 - Fax: 93-316 39 36
Tel.: 93-316 39 23 - Fax: 93-316 39 25
Tel.: 93-316 39 44 - Fax: 93-316 39 15
Tel.: 93-316 39 16 - Fax: 93-316 39 15
Consell de Cent, 425 - 08009 Barcelona

Telèfons a la Vall d'Aran
Redacció. 909 50 92 02
Publicitat. 908 69 29 50

DI: B20.249-1976
DIFUSIÓ CONTROLADA PER L'ODJ

Era Universitat d'Estiu arribe en Aran damb es prumères Jornades occitanocatalanes

Naut Aran a estat er endret a on s'an desvolopat toti es actes previsti ath long dera setmana

Redaccion
VIELHA

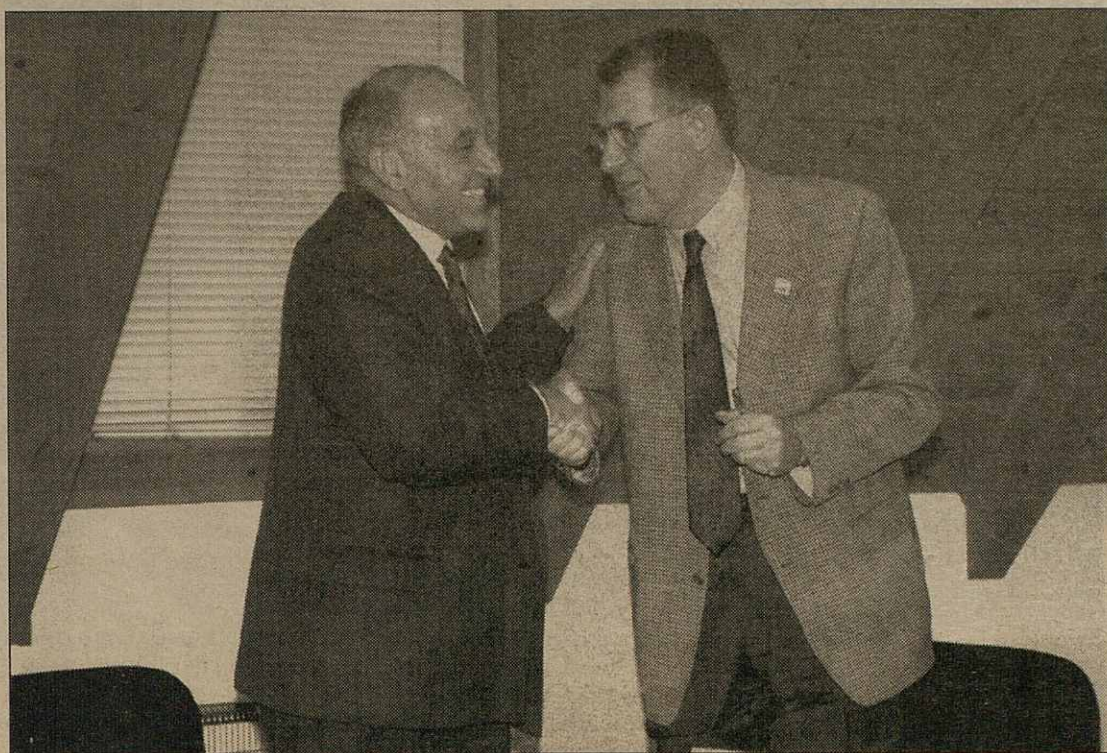
Ath long d'aguesta setmana s'an desvolopat en Salardú es prumères Jornades Universitàries Occitanocatalanes laguens deth marc dera Universitat d'Estiu. Ues jornades qu'an estat organizadas pera Universitat de Lhèida, eth Conselh General e er Ajuntament deth Naut Aran.

Era inauguracion se hec eth deluns en Ajuntament d'aguest municipi damb era preséncia deth Síndic d'Aran Carlos Barrera, era Vicerectora de Relacions institucionaus dera Universitat de Lhèida Montserrat Parra, er Alcalde deth Naut Aran, Víctor Leon, eth President der Institut d'Estudis Catalans (IEC), Manuel Castellet e eth President der Institut d'Estudis Occitans (IEO), Felip Carbona.

Sens dubte, er acte centrau desvolopat ath long dera setmana a estat eth cors que s'a impartit a un totau de 20 alumnes, vinculat damb era lengua e literatura catalanes e occitanes en encastre geografic e culturau deth Pireneu.

Era coordinacion d'aguest prumèr cors a estat a cargue deth professor deth Departament de Filologia catalana dera Universitat de Lhèida, Jordi Suils. S'an impartit, ena Escòla de Salardú, un totau de vint ores lectives.

Eth Síndic d'Aran Carlos Barrera destaquèc eth hèt qu'age estat era Val d'Aran eth marc d'aguestes prumères Jornades Universitàries occitanocatalanes: "Era Val d'Aran ei er unic territòri a on i viu amassa, en aguesti moments, era cultura catalana e occitana. Ère logic qu'èr endret trigat siguèssè Aran, en un moment tant important en que se parle fòrça des Euroregions, e se sage d'auançar damb convènis d'afrairament, coma eth qu'an signat er IEO e er IEC, entre

SILVIA PUERTOLAS

En acte inaugurai, er IEC e er IEO signèren un convèni de colaboracion

dues cultures que gessen dera madeisha arraitz". Barrera higec que: "aguestes jornades s'auessen auut de hèr ans en darrèr, mès totes es causes an eth sòn procès e eth sòn moment e aguest ère eth moment clau".

Conferéncias

Aguestes Jornades Universitàries s'an desvolopat amassa damb d'autes activitats culturaus. Eth madeish dia dera inauguracion e abantes dera signatura deth

convèni de colaboracion entre er IEC e er IEO, i auec ua conferéncia a cargue deth President der Institut d'Estudis Catalans, Manuel Castellet e deth President der Institut d'Estudis Occitans, Felip Carbona jos eth nòm "Es relacions Occitanocatalanes". Tanben ath long d'aguesti dies, e tostemp en Naut Aran, s'an podut escotar ues autes conferéncias, coma era que hec Max Cahner, "Coromines e era Val d'Aran" o era deth dimèrcles que correc a cargue deth

coordinador dera Oficina de Foment e Ensenhament der aranés, Jusèp Lois Sans, que virèc ath torn der "Situacion social dera lengua pròpia d'Aran". Aguest apartat de conferéncias se barrèc eth dijaus damb era preséncia deth cap de Servici d'Ensenhament deth catalan, Joaquim Arenas, que parlèc deth "Desplegament dera Escòla aranésa en marc juridic actuau".

Aguestes conferéncias complementades damb ues autes activitats culturaus an estat

dubèrtes entà toti aqueri que i an volut participar.

Convèni IEC-IEO

En tot profitat eth marc des Jornades Universitàries, ena inauguracion, hèta eth deluns, se signèc un convèni de colaboracion entre er Institut d'Estudis Occitans e er Institut d'Estudis Catalans. Eth President der IEO, Felip Carbona, valorèc positiuament aguesta signatura. Segontes Carbona, "er IEC ei ua institucion damb fòrça ans, qu'entà nosati que non auem ne mieis financèrs ne experiéncia pòt significar ua grana ajuda. Eri son es fòrti, mès nosati collaboraram entà amiar entà dauant aguest projècte conjunt". Eth President der IEC, Manuel Castellet, pera sua part se referic ath hèt qu'age estat era Val d'Aran er endret trigat entara signatura d'aguest convèni: "Aran ei espciaument significatiua ja que se tracte deth punt d'interseccion entre eth mon catalan e er occitan".

Es dus representants coincidiren en qué non vòlen qu'aguest prumèr pas d'aproximacion demore en ua signatura ei per açò que ja trabalhen en projèctes conjunts.

Per ua auta part, era Universitat d'Estiu, que poderie tornar entar an que ven, en tot ampliar era auferda de cors, acabèc era sua prumèra edicion ager diuendres.

apren
ARANÉS

Classes d'Aranés entà toti
en **BARCELONA**

apren
ARANÉS

CORS 98-99

Classes d'Aranés
entà toti en
BARCELONA

NIVÈU A (orau). - Entad aqueri que volguen
aprèner a parlà-lo (60 ores).

NIVÈU B (Aprentissatge dera ortografia). -
Entàs que saben parlà-lo e volen aprèner a
escriuè-lo (60 ores).

Preparacion tà exàmens dera Junta
Permanent d'Aranés.

Conselh General d'Aran

COLLABORACION:

Generalitat de Catalunya
Direcció general de Política
Lingüística

S E R V I C I S

BAR

MINJARS "CARN ARA BRASA"

ALOJAMENT 30 PLACES - MANTES

DUCHES - WC - AIGUA CAUDA - AIGUA CORRENT

BOTIQUIN - EMISORA D'EMERGÈNCIA

SERVICI DE GUIDES

OBERT TOT L'ANY

INFORMACION REFUGI E RESERVES

973 64 50 64 / 973 64 07 80 / 939 494 546

Refugi
Amics de
MONTGARRI

VAL D'ARAN 1657 m.

LA SAMARRETA

TENDES ESPECIALITZADES EN ESTAMPACIÓ
DE SAMARRETES I PECES DE COTÓ
SERÀ EL TEU MILLOR RECORD O REGAL
DE LA TEVA VISITA A LA VAL D'ARAN

Avda. Pas d'Arro, 23 - Passeig dera Llibertat, 4
Centre Comercial Eth Palai de Gèu
(TRICOT) Avda. Castiero, 7 VIELHA

Indignacion pera pòga coordinacion sus eth seguiment deth Life

Er equip francés se compromet a indemnizar as pagesi per atac de Pyròs ath ramat de Bausen

Redaccion
VIELHA

Damb eth darrèr atac perpetrat per os Pyròs a un ramat de oelhes en Bausen era passada setmana, eth Sindic d'Aran, Carlos Barrera, a mostrat era sua indignacion per çò que tanh ara manca d'informacion e coordinacion ara ora de conèisher era localisacion exacta des ossi liurats en Pirenèu.

Ei atau que declarèc qu'ei evident, dempús d'aguest atac, qu'er equip de seguiment francés non informe dera preséncia des ossi ara guarderia qu'actue ena Val d'Aran, quan aguesti se trapen enes limits dera frontèra.

Segontes eth Sindic d'Aran dus guardes francesi sigue- ren, pendent es dies 19 e 20 de junhsèga, tot eth ser disparant vengales entà aluenhar a Pyròs deth ramat de oelhes, qu'ataquèc posteriorment eth dia 22.

Coïncidint aguesta madeisha setmana un membre der equip de seguiment francés visitèc Aran, un dia abantes der atac deth plantigrat. Era sua visita siguec entà veir er endret en quau Giva auie

Pyròs tornèc a atacar a un ramat de oelhes en Bausen

estat iuernant. Ena estada en Aran informèc qu'era senhau deth colier de Pyròs le situau en Portèt, montanha totaument oposada ath punt a on un dia dempús se produisic er atac. Barrera remerquèc, qu'aguest membre der equip francés non informèc en cambi as guardes der equip de seguiment catalan que dies abantes er exemplar s'auie trapat a

pròp deth ramat en que èren es oelhes araneses, ua informacion que auesse podut servir entà alertar as pagesi dera preséncia de Pyròs en parçan.

Dempús de produisic er atac deth dia 22 en Bausen, en que Pyròs aucic 14 oelhes, a estat quan eth Conselh Generau d'Aran s'a percatat dera manca d'informacion per part des francesi, en tot

moment coneishedors d'ua situacion, que segontes Barrera, amaguèren.

Cau d'ider ath respècte qu'eth dijaus dia 23, responsables der equip de seguiment francés participèren en ua amassada qu'auèc lòc enes Oficines deth Departament d'Agricultura, Ramaderia e Pesca dera Generalitat, en Vielha, ena que confirmèren que França serie qui pagarie as pagesi aranesi afectats per aguest darrèr atac.

Per ua auta part eth Conselh Generau elaborarà un informe d'aguesti hets que serà transmetut ara Conselheria d'Agricultura, Ramaderia e Pesca dera Generalitat en tot demanar que, damb tota urgéncia, hèske complir es compromisi aquerits damb era Val d'Aran, d'informacion dirècta tan as pagesi coma ara maxima institucion aranesa, de toti es moviments des ossi. Tanben se li rebrembarà era voluntat dera Val d'Aran exigint, un aute còp, era evacuacion des exemplars liuradi en territòri ena fase experimentau deth Programa Life en tot èster retornats tath sòn país d'origen.

S'apròven es pressupòsti de Vielha entar exercici de 1998

Redaccion
VIELHA

Er Ajuntament de Vielha-Mijaran aprovèc dijaus passat, damb eth vòt de qualitat der alcalde Jusèp Calbetó, es pressupòsti entà enguan qu'artenhen un totau de 698 milions de pessetes, 25 milions de pessetes mens qu'aguest an passat.

Aguest punt s'aprovèc damb es vòts en contra de toti es partits dera oposicion presents ena session. Er unic

que non siguec representat siguec eth Partit Popular. Es partits dera oposicion aleguèren que non s'auie complit damb eth plan de sanejament ath que s'auie comprometut er equip de govèrn.

En aguest sentit er Alcalde de Vielha, Jusèp Calbetó diguec: "qu'entà hèr un plan de sanejament reau serie de besohn aumentar es impòsti, un aspècte qu'en sòn dia ja refusèc era oposicion".

Es inversions principaus

contemplades en aguesti pressupòsti se destinaràn ar apraiament de carrèrs (45 milions de pessetes) e ara amortisacion de credits (25 milions).

En aguest plen tanben i auèc dus punts que non s'aproverèn, que sigueren eth acòrd damb Fecsa entà modificar era edificabilitat enes sues parcelles plaçades en Vielha e era concesion administratiua deth Parquing dera plaça Generalitat ara empresa Vielha Parc S.L.

agenda

Aué dissabte, en Bossòst. Gessuda e arribada dera Challenge Miguel Indurain.

Aué dissabte entàs 19.30 ores, ena Plaça Ortau d'Arties. Espectacle de circ "El negro y el flaco". Estiu torístic-Culturau.

Aué dissabte e deman dimenge, en Arties. Hèsta de Sant Jaime.

Deman dimenge. Vau. Corsa "Aran per sa lengua". Gessudes des de Montgarri e Pònt de Rei entàs 16.30 ores. A compdar des 20.30 ores ena plaça dera glèisa de Vielha, actuacion deth grop Nadau.

Enquiath 31 de junhsèga, en Centre Culturau de Bossòst. Exposicion "Pueblo Saharaui, exilio en el desierto"

Dissabte 8 de agost, ena Sala poliesportiva de Bossòst. "Prumèra Ensalada Music". Concèrt de musica Punk, rock, ska e reagge. Damb es grops TWiris, Capità Rostoll, Implikats, Speed Tortugas e Surdo. Entrada 1000 pessetes.

Ena Glèisa de Sant Joan d'Arties. Exposicion sus era indumentària ena Val d'Aran pendent es sègles XVIII e XIX. "De lin e de lan".

Dimenge, 13 de seteme. Dusau Corsa e caminada de Montanha des 15 pòbles. (Pròva deth 1èr. Campionat de Montanha de Catalonha 1998).

**Eth suplement
AUÉ, non se publi-
carà pendent eth
mes d'agost.
Eth numerò
següent gesserà
eth pròplèu
dissabte 5 de
seteme.**

**Aran &
Arte, s.l.**

*Rètols lluminosos
Senyalització d'obres
Retulació de vehicles
Creacions de neó
Disseny de logotips
Adhesius*

Ctra. de Gausac (Edifici Val d'Aran)
25530 VIELHA (Lleida) Tel. i Fax: 973-64 28 41

**CATALUNYA
RÀDIO**

NAUT ARAN 98.4 BAISH ARAN 98.0

NAUT ARAN* 98.4 BAISH ARAN* 98.0

* En desconexion entà era Val d'Aran programa MEDDIA ARANÉS de: 12 a 13 ores e de 19 a 20 ores.

RAC 105
NAUT ARAN 103.4

RÀDIO ASSOCIACIÓ DE CATALUNYA

**CATALUNYA
MÚSICA**

NAUT ARAN 98.4 BAISH ARAN 98.0

brama

A Joan Estévez

Planvolut Joan:

Te'n brembes d'aqueth dissabte 8 de mai de 1993, ena Sala d'Actes der Estudi Garona. S'auie convocat ua session informativa entà presentar eth modèu lingüistic dera Escòla Aranesa. Era session ère presidida peth Conselhèr Sr. Jesús Rodríguez. Eth document ère proposat per un collectiu de mèstres assessorat peth Serviç d'Ensenhament deth Catalan deth Departament d'Ensenhament dera Generalitat e assumit pera Conselhèria d'Ensenhament deth Conselh Generau. Ena taula dera presidéncia i èren tanben presents eth Sr. Joaquim Arenas, Cap deth SEDEC, eth Sr. Ramon Castelló Inspector d'Ensenhament, era Sra. Angelina Cases, Directora der Estudi Garona, eth Sr. Santiago Cester, Director der IES d'Aran e era Sra. Maria Areny deth SEDEC. Ère un document coèrent que consolidaueth eth magnific procès d'introduccion der aranés enes escoles dera Val d'Aran,... Maugrat tot, un conjunt de personas predisposades alterèc absolutaments eth simple acte dera presentacion. Es crits, es insults, es aparents amenaces,... convertien en enemics deth plantejament a personas qu'en generau son fòrça conformes damb era proteccion dera nòstra peculiaritat e eth sòn ensenhament en Estudi. Des deth mèn punt de vista aquerò siguec ua istèria collectiva ena

qu'a punt s'estèc de produi-se agressions fisiques. Rebrembi ben era tua intervencion en tot aqueth conflicte demanant, damb indignacion, que se mantenguessen es postures democràtiques de dialòg e de reflexion. I auie mès de tres centes personas (ei estonanta tanta assisténcia en aguesti actes,...).

Diari anticatalans, e per extension antiaranesi, com er ABC ne heren reflèxe d'aqueth acte (tot e que non parlen jamès der aranés) damb titolers mau intencionats coma "El español, camino de convertirse en lengua extranjera en colegios del Valle de Aran" o "Si no quieres aranés en la escuela tienes abierto el túnel de Vella" o "Intentos para imponer la parla aranesa".

Molti mos sentèrem deseparats e mautractats. Te'n brembes Joan, ena codina des de Juliana, decidírem, coma respòsta, convocar un vinteat de personas de totes es ideologies, entà organizar un moviment de defensa der aranés. Ei atau qu'eth 12 de junh de 1993 mos amassàuem tretze personas e aquerò anarie creishent enquia converti-se ena organizacion Lengua Viua, qu'auie de servir entara defensa der emplec der aranés e que deman ja organise era cincau Corsa pera Lengua, qu'ei ua mòstra annau de defensa per emplec der aranés. Te'n brembes qu'auiem coma objectiu fonda-

mentau impulsar ua organizacion ath margen des partits politics, qu'auesse coma finalitat era integracion dera major part des espèctres sociaus deth país; volièm possar actes que podesen èster entenuts des de totes es opcions politiques; sonque atau artherièm a hèr ua organizacion credibla e damb possibilitat de defensa deth hèt diferenciàu. E, ja sabes lo difícil qu'ei açò!.

Tot e que non an despereishut es atacs e es accions contràries, des de hè un temps, ena Val d'Aran, viuem ua patz sociau ath torn dera promocion lingüistica que mo'la cau cuedar e preservar e que sense cap tipe de dubte ei producte dera voluntat de toti es que viuem ena Val d'Aran. Pensaua alavetz que çò que mos passaue as aranesi, era situacion insolidària, de colonisacion descarada, en Catalonha ja hège fòrça temps que s'auie superat, qu'aquerò pertanhie as moviments sociaus de finaus des 70,... Èra enganhat: era actitud de cèrti politics anticalanistes per rentabilitat electorau, es opinions deth Fòro Babel e d'auti pera suposada tolerància, es decretès des umanitats en ensenhament, es opinions deth Defensor del Pueblo... hèn qu'era amenaça d'ua absorcion continua non mos deishie baishar era guàrdia. Fixa-te enes provocacions dera Ministra Aguirre qu'a gosat de dèder que cau garantir er

ensenhament deth castelhan en Catalonha e non se l'a entenuda jamès a reclamar era garantia der ensenhament deth catalan qu'ei en realitat mès feble e mès deconeishut pes alumnes e pes professors.

Sense que mos age de consolar, ac an mès pelut es occitans de França. Te'n condi ua(extrèta de DOC D'ÒC, Bulletin d'Obradors Occitans num. 15). Un occitanista envièc, non hè pas guaire, un anonci pagant entath diari Midi Libre sus eth rebrembre deth dò dera mòrt deth sòn pair. Per respècte ara trajectòria personau de sa papa envièc er anonci escrit en Occitan. Eth President de Midi Libre li contestèc: "Tot e comprenent eth vòste estacament sentimentau ara lengua occitana, desiri pas que sigue emplegat en jornau, e enes diaris deth Grop, cap auta lengua qu'eth Francés." Fixa-te quina diferéncia de plantejaments damb era expressada per AVUI, per exemple. Er Occitan patís ua fòrta marginacion. Coma ves era persecucion lingüistica ei quauquarren de fòrça corrent enes nòstes regions e pòbles e calerà èster surveilhants e actius se non volem que se mos empòrtèn aqueth bocin de personalitat qu'encara mos identifique. Bones vacances Joan. E ten-te fòrt!

Jusèp Loïs Sans Socasau

Institut d'Estudis Occitans- Aran

Era milhora dera carretèra comarcau 142 comence per Salardú

Redaccion
VIELHA

Era Direccion Generau de Carretères der Generalitat a començat damb es òbres de milhora dera carretèra comarcau 142 qu'amasse Vielha damb Baqueira.

En ua primèra actuacion se pòrte a tèrme er apraiament dera corba de gessuda de Salardú e que se trape abantes d'arribar en Tredòs.

Er alcalde deth Naut Aran Víctor Leon explicaue era importància qu'es òbres agen començat justament per aguest punt: "ei important que se modifique primèr aguesta corba, abantes de hèr qu'insevolha auta actuacion, ja qu'ei un punt en quau en iuèrn se i produsissen un nombre plan important d'accidents".

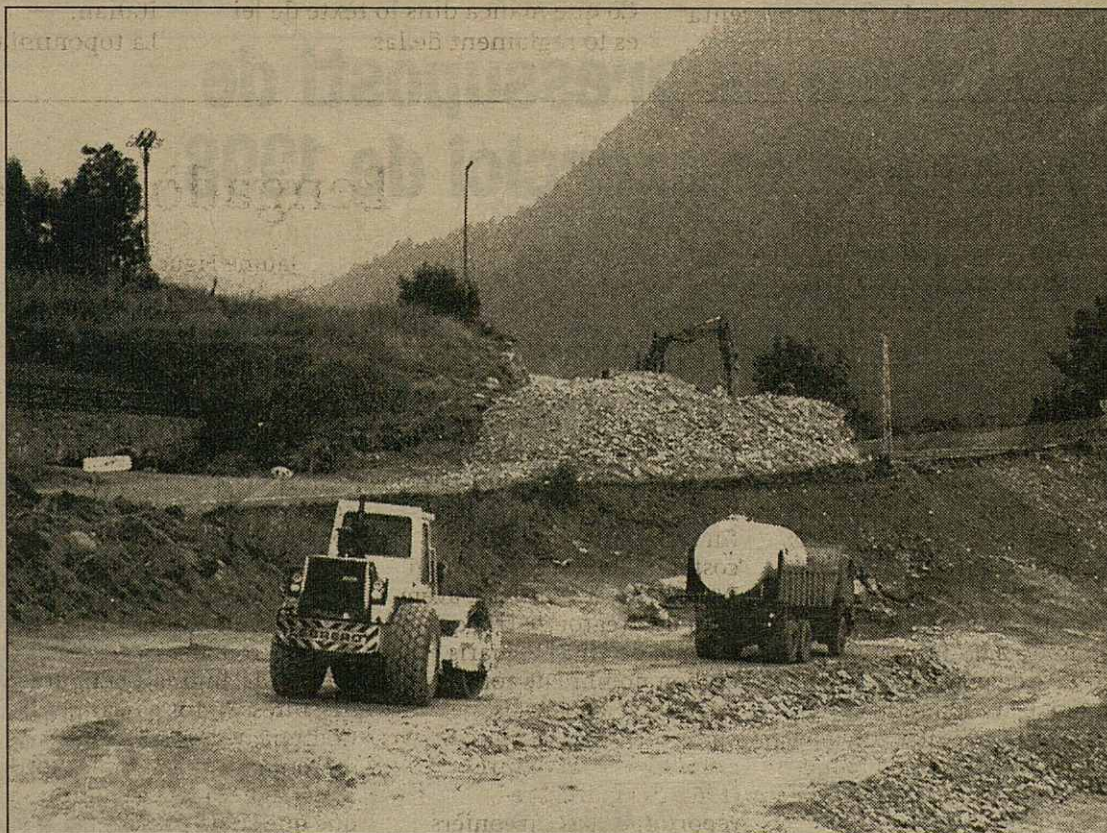
Totun er Ajuntament deth Naut Aran ja a pensat en

poder aprofitar eth terren dera vielha carretèra qu'en principi demorarie inservibla. Víctor Leon remercaue dus possibles aprofitaments: "nosati des der Ajuntament proposàram qu'en espaci que rèste libre en aguest punt se i abilite o ben un aparcament des autobusi que van entar aubèrja era Garona o hè-lo servir coma punt d'arturada entà toti aqueri qu'agen de plaçar es cadenes enes sòns coches en moments de fòrtes nheua-des".

Es trabalhs que se hen en aguesta corba permeteràn suprimir eth marrèc qu'existís en tot deishar un tram practicament rècte.

Abantes der iuèrn

Dempús d'aguesta actuacion tanben ei prevista era milhora deth punt que se

Estat actuau dera corba que s'apraie en Salardú

coneish coma Barranc de Corilha, plaçat entre Arties e Gessa.

Un aute trabalh que se harà abantes der iuèrn ei eth dera ampliacion deth nombre carrils d'accès ara estacion d'esquí de Baqueira Beret. En aguest madeish endret tanben ei projectat

eth bastiment d'ua rotonda. Tot amassa permeterà que eth transit sigue mès fluit pendent era sason d'esquí.

Mès era modificacion d'aguesta carretèra comarcau 142 non s'acabarà entà enguan, dat qu'era Direccion Generau de Carretères dera Generalitat a mercades ues

autes actuacions. Ua d'aguestes passarie per apraiament deth Pont de Garòs. Cau dèder qu'aguest ei un punt que non serà remodelat enquiar an que ven.

Era inversion totau prevista entad aguestes òbres ei de mès de cinc cents milions de pessetes.

Carona enjós

Reconeissença en vista pels occitans d'Italia

David Grosclaude
LESCAR

En Italia la lei sus la reconeissença de las lengas minorizadas a passat lo nivèl de la cambra dels deputats. Es ara al Senat. Amb aquela lei l'Italia reconeixerà l'occitan. La question lingüistica en Italia es un pauc coma en França, se'n parla mas la lei tarda d'arribar. Vertat que la diferéncia es que i a de situacions particularas regionalas que fan que los drets de quauques lengas son ja reconeguts per de leis regionalas o per d'estatuts especifics. Es lo cas per exemple per l'eslovèn, o l'alemand fa temps. Mas la lei qu'acaba d'estudiar la Cambra dels deputats, e qu'es ara al Senat, es una nautat pr'amor afirma clarament l'existéncia de minoritats que son pas de lenga italiana e ne fa la lista. Pel primièr còp seriá donc la reconeissença per la Republica Italiana de la lenga occitana. L'article 1 de la lei fa de l'italian la « lenga oficiala de la Republica » e explica qu'aquesta « valoriza lo patrimòni lingüistic e cultural de la lenga italiana e promòu la valorizacion de las autras lengas e culturas pertocadas per la presenta lei ».

L'article 2 explica que la lei es feita per completar e activar l'article 6 de la constitucion, que ditz que la Republica protegís las minoritats lingüisticas. Mas per lo rendre efectiu calí una lei d'aplicacion. Lo principi constitucional foguèt adoptat a la sortida de la guèrra per assegurar las poblacions qu'avián tendéncia a pensar que serián melhor consideradas en França (Aoste) o en Austria (Tiròl). Lo legislator italian vòl donc ara completar son dispositiu (al cap de 50 ans) e tanben se metre en acòrd amb una possibla ratificacion de la Carta europèa. Lo meteís article 2 fa la lista de las lengas qui son concernidas per la lei e òm tròba l'albanés, lo catalan, l'alemand, lo grèc, l'eslovèn, lo francò-provençal, lo francés, lo friolan, lo ladin, l'occitan e lo sard. Segur lo Senat pòt cambiar lo tèxte e lo modificar e donc retardar sa promulgacion. Per l'òra sembla que los senadors l'estudiaràn al mes de setembre. Es pas aisit de saber çò que faràn los grops politics pr'amor la question passa los divisions politics classicas drete-esquèrra.

Territòris

Çò que manca dins lo tèxte de lei es lo reglament de las

delimitacions territorials. La lei fixa pas res e prepausa un sistèma pro complèx. Ditz que s'aplicaràn las disposicions legislativas dins las comunas ont lo 15 % de la poblacion ne farà la demanda o dins las comunas ont lo 1/3 dels conselhers municipals ne seràn d'acòrd. Dins las valadas occitanas òm comença a pensar que la solucion serà de metre en plaça una consultacion populara lo meteís jorn a l'iniciativa de las diversas comunautats de montanha que se concertaràn per l'organizar amassas.

Las disposicions màgers de la lei

Lo tèxte de lei s'interessa primièr a l'escòla. Las lengas de las minoritats seràn lengas ensenhadas e lengas d'ensenhament a l'escòla elementària e al primièr nivèl de l'escòla segondària. Los pairs poiràn demandar una derogacion se vòlon pas aquèl ensenhament. Las lengas reconegudas per la lei poiràn èstre utilizadas pels conselhs municipals, e las institucions e administracions localas amb la garantida d'una traduccion en italian. La toponimia e la patronimia son

tanben concernidas. Òm poirà fa cambiar l'ortografia de son nom e de son prenom. Las regions poiràn passar convencions amb lo servici public de ràdio e de television. Segur iniciativas privadas al nivèl mediatic poiràn èstre ajudadas. Pels occitans d'Italia es una lei essenciala qu'acompanha una vision novèla de l'occitanisme. Lo president de la comunitat montanhòla de la Val Maira, Mariano Alloco, nos a dit a prepaus de la lei : « es una lei essenciala. Es lo fait que la question occitana es reconeguda dins l'Estat italian (...) De far reconèisser l'occitan per una lei de l'Estat italian vòl dire reconèisser una valor europèa a una zòna qu'era marginala (...) çò qu'es important es que l'Estat va aplicar una disposicion de la constitucion e reconèisser nòstra identitat e totas las identitats per l'Estat italian. Aprèp al nivèl regional avèm de jogar la partida per arribar a una aplicacion d'aquesta lei per que participe al desenvolopament de las valadas. L'occitanisme es un sentiment vielh en çò nòstre mas ara lo jogam d'una maniera nòva. Es pas mai l'occitanisme jogat coma fin mas l'occitanisme jogat coma instrument.

Vaquí un roman que lo saupretz pas legir a pausa, se l'enregatz per vacanças... Un gròs obratge que de sas mai de quatre centas paginas vos va menar sens relambi de presons en barricadas, de carnavals en estivas, d'amusaments en sanglòts... Puèi que sèm sus la fin de 1851, a Capestanh, una vilòta al prèp de Besièrs, al mitan de las vinhas, just al quite moment qu'enamont, a París, lo Prince Loïs-Felip Bonaparta ven de dissòlre l'Amassada - mas aquò èra pas qu'una republika a la "m'as colhonat" ...- e de proclamar l'estat de sèti. E ara son totes a se demandar, per vilas coma per vilatges, obrièrs coma borgeses e païsanilha, çò que se va passar amb aquèl grand gusàs qu'a son idèa de venir Emperaire e tota aquela monsuralha de "cuòls blancs" que tenon per el, d'aristòs e legitimistas...

Ives Roqueta

Fins aquí lo nogalh d'aquel roman paregut en 1980 dins la colleccion "A Tots" que, a lo legir, vos aprendrà un fum de causas per çò qu'era la vida vidanta, ambe sos espèrs

e son amaresa, d'una familha de bracièrs... Per quant a son autor, Ives Roqueta (Sèta, 1936), qu'es benlèu lo romancièr mai talentós d'aquel jovent que dintrèt l'occitanisme sus la fin de las annadas 50, a costat de Robèrt Allan, Sèrgi Bec e Pèire Pessamessa, avèm aquí un creator de tria que a sos mai de vint poemaris e un bon nombre de romans e racontes a ajustat las analisis sociò-economicas publicadas dins "Viure" (1964-1973), lo libre-reportatge "Los carbonièrs de La Sala" (1975) o "Argerianas" (1996). E ambe "Lengadòc roge" Ives Roqueta s'es atalat a una òbra granda: la de far reviuadar per son pòble un passat desoblidat, una epopèia anonima, tot aital coma Bodon s'era dit de far ambe "La Quimèra" (1974). Una tòca que Joan Larzac - que Ives Roqueta n'es lo fraire ainat - ayiá tanben

Lengadòc roge

Jaume Figueras i Trull

endralhada d'aquela passa ambe son ensag "Descolonisar l'istòria occitana" (1977, 1980). E aitant ne traparem per de "filmes" coma "La ciutat cremada" (1975) o "Novecento" (1975). Malastrosament, l'autor s'era pensat de contunhar aquèl primièr volum dins una tièra de 4 o 5 romans qu'atendrián fins a la figura de Jaurés, en tot passar per la Comuna de Narbona o los eveniments de 1907, mas tot aquò faguèt mèuca... Enfin: qué que se siá passat dempuèi aquelas annadas, fòrça es de reconèisser que lo jòc ne valiá la candela e qu'es pas mancat, son prepaus de far marchar cotria son engatjament militant e la mai nauta qualitat literària...

Per la "Bona"...

Mas per tornar a "Lengadòc roge": çò pus escadut e que ne rend la lectura tras

qu'agradiva, per pas parlar d'una lenga requista, qu'es a nòstre vejaire la votz e los uèlhs grand dobèrts del narraire, un testimoni d'elèit: l'Armand Miquèl, dotze ans, l'èime afiscat e bonas cambas per córrer, que de clerjon qu'era va venir pastre e descobrir de tot son larg, al cap d'aquelas jornadas tragicas, la vida... E al torn d'el un sens-fin virolejant de monde que de per sas idèas son per la "Bona", per una Republica roja a de bon. A començar per son paire Simon, que ven d'agantar quatre meses de preson per de cants sediciosos, o Felixon sa maire... Puèi, totes los "montanhards" capestanheses, filas sarradas, lo folard roge al còl e lo còr en colèra - benlèu mai atissats a se carpinhar en tot discutir qu'a prene las armas, a o dire franc... Puèi que gaires seràn los qu'ensajaràn de se metre sus

pè de guèrra, alara que los demai aimaràn melhor de se ténèr a son ostal, coma se vesián en clar que i podrián pas res... E l'ora va arribar, aital, per nòstre Armand, de s'acaminar sus Besièrs ambe lo paure Gabanòt, un estropiat morre tòrc e innocentàs mas que passa son temps a somiar d'un monde tot renversat de fons a cima e ont fins la mar sentiria la violeta... E tot per venir se far flambar per carrièras... Aquò's a son costat, per una nuèit d'esglasi e de desbranda, qu'Armand va enfaciàr la Mòrt, tot aitant coma la valor d'aquelles que lai corron a l'endavant, fusilh en man...

Col·labora l'Arxiu Occità de la UAB

Institut d'Estudis
Medievals.
Edifici B.
08193 Bellaterra (Barcelona)
Telèfon 93 581 11 44
E-mail
arxiuoccita@blues.uab.es

miralhem-mos

“Ad aqueri òmes e ar “abuelo”, les calec trabalhar de valent”

ROSER FAURE

Corrie er an 1962, e aqueth dia s'auie calat eth huec en horn de Campà, en actuau passeg dera Libertat de Vielha, alavetz deth “Generalísimo”. En riu, es encargats de hèr anar era pompa deth municipi, qu'èren quate, damb energia pompejauen era aigua qu'ère remassada per uns farrats, qu'ua cadena d'òmes e hemnes se hège a passar de man en man enquia arribar en sòn destin. Eth sistèma d'amortar es huecs ère lent e representaue un gran esfòrc uman, pr'amor qu'en aqueri tempsi encara non auien manguères que les facilitessen eth trabalh.

En tant qu'era casa cremaue, quauquarrès parlèc d'un jeep damb un deposit de 500 litres d'aigua e ua manguèra, eth quau demoraue embarrat en un locau en tot desconèisher, era majoria des presents, era sua existència. L'auie crompat er Ajuntament e era mitat s'auie pagat damb sòs concedits pera Deputac'on de Lhèida, mès irregularitats administratiues produsides en moment dera sua compra, non auien permetut de matriculà-lo. E siguec aqueth dia quan decidiren treigué-lo deth sòn embarrament de plan mau de temps. Portèren eth coche tà çò de Sforcada, ena actuau plaça deth Conselh Generau d'Aran, e aquíu calec aprèner eth foncionament dera pompa. Un còp l'arrinquèren, calèren es mangòs en riu e damb decepcion comprovèren qu'es esfòrci auien estat inútils. Era manguèra ère poirida e era aigua colaue pes nombrosi horats que trobaue en sòn, pas massa long, recorrut.

Aguest hèt siguec eth motiu peth quau un corròp de gent altruista, riscada e illusionada, decidic crear era associacion “1ra. Companhia de Pompièrs Voluntaris d'Aran”, tanben coneishuda coma “Centro de Socorro” e que se legalisèc en octubre de 1963.

Eth Cap e ara ora un des fundadors, òme de fòrça iniciatiua e capacitat de trabalh, plan estimat e respectat per toti, sagèc qu'era “Cruz Roja” les hesse uns corsis de prumèrs secors o auxiliis. Es sues demanes èren escotades, mès era ajuda non arribaue e siguec alavetz quan virèren es uelhs entath país vesin: França.

En aguest país es pompièrs, tanben voluntaris, auien era experiéncia que s'aquerís damb eth trabalh de fòrça

Fondadors e voluntaris dera 1ra. Companhia Pompièrs d'Aran. Ans 60

ans e sigueren generosi damb es sòns coneishements en tot ajudar ad aqueri òmes aranesi, voluntariosi, mès inexpèrts, es quaus lèu non compdauen damb cap infraestructura entà portar a bon tèrme eth sòn trabalh. A compdar d'alavetz, ua fòrta e solida relacion d'amistat e collaboracion s'establic entre eri.

Calec organisà-se e demanèren ajudas ar Ajuntament e ara Mancomunitat contra huecs, en tot arténher deth prumèr un petit locau, aquíu a on ara se trape eth Burèu de Torisme de Vielha, e a on dempús d'embarrar eth solet coche qu'auien lèu non i cabie arren mès. Damb era Mancomunitat negocièren eth pagament dera mitat d'ua magra assegurança de vida e des despenes de gasolina. Er aute 50%, ath delà d'aquerò qu'ère mès costós: era compra d'equipaments, corrie ath sòn cargue. Es calendaris de Nadau e era venta de loteria s'inicièren damb era finalitat de remassar sòs. Bèth còp, tanben se n'encuedèren dera organisacion dera Hèsta Major e toti es beneficis d'aguestes accions s'invertiren ena compra de materiau.

Atau, pòga pòc, es manguères creishien e se modifiquèc eth Land Rover qu'encara aué trabalhe e qu'ei coneishut damb eth nòm afectuós der “abuelo”. Aguest, un còp superadi es empediments administratius, auie estat matriculat en 1964. Ath delà der “abuelo”, eth parc mobil ère compausat pes coches particulars des voluntaris.

Es pompièrs, mès qu'amortar es huecs d'aqueres vielhes cases o bòrdes que cremauen, sajàuen de salvar es cases deth sòn entorn. Enes accidents, auien de trèir as herits e tanben se n'encuedauen de trèir es coches, pr'amor que non i auien grues enes talhèrs mecanics tà hèc. En iuèrn, ajudauen as coches qu'èren atrauèssadi en aute costat, pr'amor des fòrtes nheuades, lèu tostemp acompanyades de torbeg, e les carrejauen enquiara entrada deth tunèu. Ad aqueri òmes e ar “abuelo” les toquèc trabalhar de valent. Ena montanha se botjauen damb dificultat a trauers dera nhèu, sense descuedà-se ne un moment tà non pèrder eth bon camin. Damb

“camilhes” d'ospitau, es herits ben estacadi damb còrdes, baishauen damb equipaments non massa adequadi ne segurs entà hèr diuèrses maniòbres. Aquerò, òc qu'ère aventural.

Gràcies ara volentat, entossiasme e trabalh d'aquera gent, era 1ra. Companhia de Pompièrs voluntaris se consolidèc. Prumèr siguec era compra d'ua DX, de segona man, era quau realisaue de forma fòrça precària es foncions d'ambulància. Dempús era grua que comprèn as deth Palhars, un aute jeep, ua auta pompa, es emissores en directe...

Aguest madeish esperit d'altruisme e solidaritat se manifestèc en Bossòst (1972) e Les (1973), a on se fondèren era dusau e tresau Companhia de Pompièrs Voluntaris dera Val d'Aran, e, un an darrèr der aute, arribam en an 1981, en quau era Generalitat de Catalonha creèc era “Direcció General de Prevenció i Extinció d'Incendis”, e en aguest punt començarie era segona part d'aguesta istòria, que non ei cap de conde encara qu'ac semble.

Propietari:
JOSEP ALTADILL GONZALEZ

Establiment Gourmet
Pinxos - Tapes
Bodega (criances, reserves
i grans reserves)
Productes de la Vall
Menjar preparat per emportar

Passeg dera Libertat, 5 • Vielha
Tel./Fax (973) 64 08 82
25530 VIELHA (LLEIDA)

**EMPRESARI O
TRABALHADOR:**

- ✓ S'as un projècte d'empresa o autonòm.
- ✓ S'ès capaç d'amià-lo damb exit te podem ajudar.
- ✓ Plan d'empresa, finançament, subvencions.

J. TOLO E ASSOCIATS, C.B. Tel. 973 64 21 58